

בתי המשפט

א 001075/07	בית משפט השלום ירושלים
תאריך: 18/09/2008	לפני: כב' השופט אברהם רובין

התובעים**בעניין:**

1. קוממי שיר

2. קוממי אורית

3. קוממי ארנון

ע"י ב"כ עו"ד מרון קין

נגד

הנתבעת**כלל חברה לביטוח בע"מ**

ע"י ב"כ עו"ד ש. אהרונסון

מיני-רציו:

* בית המשפט קיבל תביעה לתגמולי ביטוח של הורים אשר בנם נפטר בתאונה שאיננה קשורה למסגרת הבית ספרית, למרות שהוגשה כחמש שנים לאחר תקופת ההתיישנות. זהו מחדל מצד הנתבעת והרשות המקומית אשר לא הביאו לידיעת ההורים את היקפה ותחולתה של הפוליסה.

* דיון אזרחי – מעשה-בית-דין – השתק עילה

* דיון אזרחי – מעשה-בית-דין – השתק פלוגתא

* התיישנות – תקופת ההתיישנות – חריגים המאריכים את התקופה

* ביטוח – חבות – היקפה

* ביטוח – פוליסה – תחולתה

תביעה לתגמולי ביטוח בגין מותו של תלמיד בית-ספר בתאונה שאיננה קשורה למסגרת הלימודית. לטענת הנתבעת, יש לדחות את התביעה, בין היתר, מחמת התיישנות שכן היא הוגשה כ-8 שנים לאחר התאונה בעוד שתביעה לתגמולי ביטוח מתיישנת כעבור 3 שנים. לטענת הנתבעים, יש להחיל בעניינם את סעיף 8 לחוק ההתיישנות.

בית משפט השלום קיבל את התביעה ופסק כי:

אכן מדובר בטענת התיישנות רצינית. אולם, נקודת המוצא הינה שמדובר בביטוח אשר לא נעשה על ידי ההורים וגם לא לבקשתם. לפיכך, יש חשיבות מיוחדת לכך שחברת הביטוח או הרשות המקומית יביאו לידיעת ההורים את קיומה. הכיתוב המופיע בגב שובר התשלום של אגרת החינוך אינו יכול להוות הודעה מספקת ממספר טעמים. ראשית, מדובר בכיתוב לא מודגש אשר מופיע בין שלל הוראות נוספות. שנית, בשובר אין הפניה להוראות שבגבו אלא רשום באופן סתמי "לשירותך מידע נוסף מעבר לדף". שלישית, בכיתוב אין הסבר מינימאלי על כך שפוליסת התאונות חלה גם על תאונות שמתרחשות מחוץ לבית הספר וללא כל קשר לפעילות הבית ספרית, דבר שאיננו מובן מאליו.

פסק דין

1. משה קוממי ז"ל (להלן – "המנוח"), היה תלמיד כיתה י"ב עת ירד לצלול בחוף ימה של תל-אביב ביום 5.4.99. למרבה הצער נספה המנוח בעת הצלילה, ולפי דו"ח נתיחה שלאחר המוות (ת/4) מותו של המנוח נגרם כתוצאה: **"מהלם בעקבות חבלה בראש בכוח יחסי רב עם שבר בגולגולת על ידי מכשיר מתכתי באופן יחסי חד ובתנועה כמו מדחף של מנוע סירה"**. המנוח היה מבוטח בפוליסת תאונות אישיות לתלמידים שהנפיקה הנתבעת ואשר בה נכתב כי:

"אם תוך תקופת הביטוח יפגע מוטב על ידי תאונה, הרי אז בכפיפות לחריגים ולתנאים שבפוליסה... ישלם המבטח למוטב פיצויים כמפורט להלן..."

בהמשך הפוליסה, בסעיף 1 מופיעה הגדרת "מוטב" כדלקמן:

"מוטב - תלמיד הנכלל בביטוח זה מכוח הודעת הצטרפות... או הורה של תלמיד כאמור".

בסעיף 2(א)1 לפוליסה נקבע כי הפיצוי בגין מותו של תלמיד יעמוד על סך של 15,000 דולר, ובסעיף 2(ד) לפוליסה שכותרתו "תשלום תגמולי ביטוח" נאמר בפסקה (4) כי:

"במקרה מותו של תלמיד נפגע, ישלם המבטח את סכום הפיצוי המוסכם להוריו של הנפגע. אם התגורר הנפגע לפני פטירתו עם אחד מהוריו דרך קבע – ישולם הפיצוי לאותו הורה".

על סמך הוראות הפוליסה הוגשה התובענה שלפניי על ידי התובעת 1 שהיא אחותו הקטינה של המנוח (להלן – "התובעת"), ולחילופין על ידי הורי המנוח, הלא הם התובעים 2-3 (להלן – "ההורים"). התובעת טוענת כי היא היורשת היחידה של המנוח בהתאם לצו ירושה שניתן לגבי עזבונו, ולכן היא זכאית לקבל את הפיצוי לפי הפוליסה, ולחילופין טוענים ההורים כי הם זכאים לפיצוי לפי הפוליסה אם יוחלט שהאחות אינה זכאית לפיצוי.

2. הנתבעת טוענת שדין התביעה להידחות משלשה נימוקים; מעשה בית דין, העדר יריבות והתיישנות. להלן אדון בטענות אלו כסדרן.

3. מעשה בית דין

בטרם הוגשה התביעה שלפניי הגישה התובעת תביעה זהה במסגרת ת.א. [4083/06](#), אשר נדונה בפני כב' השופט מינץ. באותה תביעה התגוננה הנתבעת בטענה לפיה על פי הוראת סעיף 2(ד)(4) לפוליסה הזכאים לפיצוי לפי הפוליסה הם הורי המנוח ולא אחותו. ב"כ התובעת השיב כי לשיטתו סעיף קטן (4) אינו עוסק בשאלת הזכאים לפיצוי אלא בשאלת אופן תשלום הפיצוי ולשיטתו הפיצוי צריך להשתלם ליורשי המנוח ובמקרה זה לאחותו. כב' השופט מינץ החליט ביום 5.10.06 כי:

1. "על פניו סעיף 4 אינו מהווה "כלי גבייה" כדעת ב"כ המשיבה, אלא קביעה פוזיטיבית מי המוטב במקרה של פטירת התלמיד. במקרה שכזה, ההורה נכנס לנעליו של התלמיד ואין בינו לבין המקרה שההורה עצמו מבוטח עת נפגע בפעילות רשמית של בית הספר.
2. בכל מקרה המשיבה לא הראתה ולו לכאורה מכוח מה היא יכולה לתבוע.
3. תוגש אפוא תביעה מתוקנת עד ליום 18.10.06, ולא תימחק התביעה."

חרף החלטה זו לא תוקנה התביעה, ולפיכך ביום 2.11.06 החליט כב' השופט מינץ למחוק את התביעה תוך חיוב התובעת בהוצאות. התובעת בקשה לבטל את ההחלטה אך בקשתה נדחתה בנימוק שבכל מקרה כתב התביעה טעון תיקון ולכן אין טעם בביטול פסק הדין. התובעת חזרה ובקשה שוב את בטול פסק הדין ובקשתה נדחתה פעם נוספת.

על יסוד העובדות הנ"ל טוענת הנתבעת כי החלטותיו של כב' השופט מינץ מהוות מעשה בית דין על שני ענפיו- השתק עילה והשתק פלוגתא.

4. אני סבור שדין טענת הנתבעת לגבי השתק עילה להידחות, ולעומת זאת אני סבור שלטענת הנתבעת בדבר השתק פלוגתא יש בסיס איתן. אשר לטענה בדבר השתק עילה; מהחלטת כב' השופט מינץ עולה כי לדעתו לתובעת אין עילת תביעה נגד הנתבעת, ולכן הוא מחק את תביעת התובעת בהתאם לתקנה 100(1) [לתקנות סדר הדין האזרחי](#), התשמ"ד-1984. מחיקה כזו אינה חוסמת את דרכו של בעל הדין להגיש את תביעתו מחדש (ראו – תקנה 527 [לתקנות סדר הדין האזרחי](#)), ומכאן שדין טענת השתק העילה להידחות.

ובאשר להשתק פלוגתא; ההנחה היסודית הינה שהשתק פלוגתא חל מקום בו ניתן פסק דין סופי המכריע בפלוגתא (נ' זלצמן, "מעשה בית דין בהליך האזרחי" (1991) עמ' 258). הפלוגתא שלפניי לא הוכרעה במסגרת פסק דין סופי, אלא במסגרת החלטת ביניים, אשר בגדרה ניתנה הזדמנות לתקן את כתב התביעה, ולכן נשאלת השאלה האם השתק פלוגתא יכול להתבסס על החלטת ביניים שכזו. פרופ' זלצמן מביאה בספרה את הגישות השונות לעניין זה, תוך שהיא מציינת כי הנטיה המודרנית במשפט האמריקאי הינה ליתן כוח מחייב להכרעה פוזיטיבית בפלוגתא, גם אם זו נעשתה בהחלטת ביניים, ובלבד שההכרעה נעשתה לאחר שמיעת בעלי הדין ותוך הנמקה ראויה (זלצמן, בעמ' 265-266). שאלה זו התעוררה גם בבית המשפט העליון בע"א 199/82 [סניטובסקי נ' חברת חשמל \(פ"ד לט](#) (1) 225), שם פסק כב' השופט חלימה כדבר מובן מאליו שגם החלטת ביניים יכולה להצמיח השתק פלוגתא, ואילו כב' השופט ש. לויך השאיר את העניין בצריך עיון.

5. נקודת המוצא להכרעה בשאלה שלפניי הינה ההלכה לפיה יישום המבחנים לקיומו של השתק פלוגתא אסור לו שיעשה באופן טכני, אלא יש ליישם את המבחנים בזיקה לתכלית המונחת ביסוד העקרון של השתק הפלוגתא, ותוך שקילת האינטרסים המעורבים בעניין – האינטרס של בעלי הדין מחד, והאינטרס הציבורי בקיום דיונים יעילים. מאידך, עמד על כך כב' השופט ש. לויך בפרשת [סניטובסקי הנ"ל](#) בציינו כי:

" לפי גישה זו (הכוונה לגישה האמריקאית המודרנית – א.ר.), מוסט מוקד הבדיקה לעבר השאלה, אם בנסיבות המקרה האינדודיזואלי

**קיים הצדק ענייני למעשה בית דין במקום לבדיקת השאלה לפי
כללים פורמליים"
(פרשת סניטובסקי בעמ' 239).**

דומה בעיני שגישה זו שאליה התייחס כב' השופט לויך היא הגישה שגברה בסופו של דבר, כפי שפסק לאחרונה כב' השופט רובינשטיין:

**"על בית המשפט לבחון בשים לב ומתוך שיקולי הוגנות וצדק.... את
התקיימות ארבעת התנאים שהתוותה הפסיקה להיווצרות השתק
פלוגתא".**

(רע"א 682/07 לבייב נ' גילר – פורסם באתר נבו; וראו גם פסיקה קודמת באותה רוח - ע"א 718/75 עמרם נ' סקורניק פ"ד לא(1) 29; ע"א 822/77 בסה נ' אגד פ"ד לב(3) 21, 28-17; ע"א 5610/93 זוסקי נ' הועדה המקומית פ"ד נא(1) 68, 99) היוצא מן האמור לעיל הוא, שכאשר מבקשים אנו להכריע בשאלה האם החלטת ביניים מסוימת יוצרת השתק פלוגתא הרי שלא נוכל לקבוע כלל אחיד לכאן או לכאן, אלא יהיו נסיבות שבהן יהיה מוצדק לראות בהחלטת ביניים כיוצרת השתק פלוגתא, ולהיפך.

6. כעולה מהחלטת כב' השופט מינץ, השאלה שנדונה בפניו והוכרעה בהחלטת הביניים היתה שאלה מאוד ממוקדת שהועלתה במסגרת בקשה לדחיית התביעה על הסף. לתובעת ניתנה הזדמנות להגיב לבקשה ואין ספק שבא כוחה ידע כי גורל התביעה מונח על הכף, לכאן או לכאן, ומשום כך הוא הביא מן הסתם את מלוא טיעוניו לגבי הבקשה. בה במידה, אין ספק שגם כב' השופט מינץ היה מודע לכך שמדובר בבקשת ביניים שהשפעתה על גורל התביעה הינה מכרעת, ועל כן אין חשש שהוא לא נתן עד תום את דעתו לעניין בטרם החליט כפי שהחליט (לשיקול זה ראו – זלצמן, בעמ' 193). אכן, החלטת כב' השופט מינץ קצרה מאד, ברם אין בכך, לדעתי, כדי לגרוע מתוקפה כיוצרת השתק פלוגתא, כיון שהשאלה שעמדה בפניו היתה שאלה פשוטה וממוקדת שעניינה פרשנות סעיף בפוליסה. ואף אם יטען הטוען כי מדובר בהכרעה משפטית ולא עובדתית, ולכן אין לקבוע שהחלטה יוצרת השתק עילה, הרי שאין בכך ולא כלום כיוון שהשתק עילה חל גם על מסקנות משפטיות (ראו – ע"א 375/82 מרקוביץ נ' מונטיפיורי פ"ד לט(2) 421).

ולבסוף, גם אם מבחינה טכנית החלטת כב' השופט מינץ היא החלטה אחרת, כיוון שהיא לא סיימה את ההליכים שלפניו, הרי שלמעשה מבחינת הנתבעת שמה ההחלטה

קץ לתביעתה, כיוון שתיקון כתב התביעה אליו התייחס כב' השופט מינץ נגע מן הסתם לגריעת התובעת מהתביעה והחלפתה בהוריה. על כן מדובר בהחלטת ביניים שלמעשה מהווה פסק דין בתביעת התובעת, ולכן יש את מלוא ההצדקה לקבוע שהיא יוצרת השתק פלוגתא. לסיכום, לתובעת ניתן יומה בבית המשפט, ולכן ניתן היה לצפות ממנה שאם הכרעת כב' השופט מינץ היתה שגויה בעיניה הרי שהיא היתה מגישה ערעור כמקובל, ולא תביעה נוספת זהה בתקווה שזו תתברר בפני מותב אחר.

7. יריבות

למעלה מן הצורך, ולמקרה ששגיתי במסקנתי דלעיל, אוסיף ואציין כי גם לגופו של עניין נראית לי, בכל הכבוד הראוי, עמדתו של כב' השופט מינץ כנכונה וראויה. ב"כ התובעת טוען כי לפי הגדרת "מוטב" בפוליסה המוטב הוא התלמיד שנפגע, ואם נפטר התלמיד הרי שעזבונו הוא המוטב. טענה זו אינה נראית לי. לדעתי המפתח להכרעה במחלוקת שלפניי נעוץ בהשוואת נוסחו של ס"ק (4) ריישא, לנוסחו של ס"ק (3), ולנוסחו של ס"ק (4) סייפא. הנה כך, גם בס"ק (3), העוסק בקטין שנפגע ולא נהרג, נאמר שהפיצוי ישולם להוריו, אולם מנסח הפוליסה טרח לציין כי מדובר בפיצוי "לו זכאי הנפגע". משמע שלפי ס"ק (3), בשונה מס"ק (4) ריישא, שהוא נושא דיוננו, העברת הפיצוי להורי קטין שנפגע איננה הופכת אותם למוטבים, אלא הם מקבלים את הפיצוי לידיהם עבור הקטין מכוח אפוטרופסותם. אשר לס"ק (4) סייפא, הוא עוסק בהורה שנפגע ומת אגב נטילת חלק בפעילות רשמית של בית הספר (ראו- הגדרת "הורה" בסעיף 1 לפוליסה). והנה, ס"ק (4) סייפא קובע שבמקרה כזה ישולם הפיצוי "ליורשים החוקיים", מונח שאיננו מופיע בס"ק (4) ריישא. ברור איפוא, שאין זה מקרה שמנסח הפוליסה לא השתמש בס"ק (4) ריישא באותו מונח כללי "יורשים", אלא במונח "הורים", וזאת ככל הנראה מתוך כוונה שרק ההורים יהנו מהפיצוי ולא כל יורשי התלמיד שנספה. אחרי ככלות הכל, אילו הפרשנות שמציע ב"כ התובעת היתה נכונה מה יותר פשוט היה מאשר לאחד את שני חלקי ס"ק (4) לסעיף אחד שבו יקבע בפשטות כי: "במותם של תלמיד או הורה כהגדרתם בפוליסה ישולמו הפיצויים ליורשיהם החוקיים". ולבסוף, ראיה ברורה לכך שס"ק (4) ריישא סטה מהעקרון לפיו הפיצוי ישולם ליורשים אני מוצא בכך שבס"ק (4) ריישא נכתב כי אם התלמיד שנספה חי עם אחד מהוריו עובר לתאונה הרי שהפיצוי ישולם לאותו הורה. משמע מכאן, שכוונת מנסח הפוליסה היתה שהפיצוי יגיע להורי התלמיד שעל שולחנם היה סמוך המנוח, ולא דווקא ליורשיו. על כן דין תביעת התובעת להידחות.

8. **התיישנות**

נותרה לפני תביעת הורי המנוח, שלגביה יש בפי הנתבעת טענת התיישנות רצינית, כיוון שתביעה לתגמולי ביטוח מתיישנת תוך 3 שנים ואילו התביעה שלפניי הוגשה כמעט 8 שנים לאחר התאונה. הורי המנוח טוענים בתגובה כי יש להחיל בעניינם את סעיף 8 לחוק ההתיישנות התשי"ח-1958, אשר קובע כי:

"נעלמו מן התובע העובדות המהוות את עילת התובענה, מסיבות שלא היו תלויות בו ושאף בזהירות סבירה לא יכול היה למנוע אותן, תתחיל תקופת ההתיישנות ביום שבו נודעו לתובע עובדות אלה".

ואכן, אימו של המנוח טוענת בסעיף 8 לתצהירה, כי רק ביום 10.10.05 נפגשו היא ובעלה, לראשונה, עם בא כוחם בנוגע לתאונה, ורק אז נודע להם על קיומו של ביטוח תאונות לתלמידים המכסה את האירוע. הנתבעת משיבה לטענה זו בשתי טענות משלה. ראשית, הנתבעת טוענת כי בטפסים שנשלחו להורים בגין תשלום "אגרת חינוך" (נספח א' לתצהיר דוד זוארץ), נכתב במפורש כי האגרה משולמת בין היתר עבור ביטוח תאונות. ושנית, הנתבעת טוענת כי גם אם ההורים לא ידעו על הביטוח, הרי שלפי סעיף 8 האמור מירוף ההתיישנות לא מושעה אם הם היו יכולים באמצעים סבירים לגלות את דבר קיומו של הביטוח. הנתבעת טוענת כי ההורים היו חייבים לפנות לעורך דין בסמוך לתאונה, ואז הם היו מגלים במועד את דבר קיומה של פוליסת הביטוח.

9. אני סבור שדין טענות הנתבעת להידחות, ומכאן שלדעתי ההורים זכאים להנות במקרה שלפניי מהוראת סעיף 8 האמור. אשר לשובי התשלום בהם הוזכר עניין הביטוח; נקודת המוצא הינה שמדובר בביטוח אשר לא נעשה על ידי ההורים וגם לא לבקשתם. כיוון שכך, יש חשיבות מיוחדת לכך שמאן דהו, חברת הביטוח או הרשות המקומית, יביא לידיעת ההורים את דבר קיומה של פוליסת הביטוח, ולא ניתן להניח שכדבר מובן מאליו שההורים מודעים לקיום הפוליסה. הכיתוב המופיע בגב שובר התשלום של אגרת החינוך אינו יכול להיות הודעה מספקת וזאת מכמה טעמים; ראשית, מדובר בכיתוב לא מודגש אשר מופיע בין שלל הוראות נוספות. שנית, בשובר עצמו אין הפניה קטגורית להוראות שבגב השובר, אלא נרשם באופן סתמי: **"לשירותך מידע נוסף מעבר לדף"**. ושלישית, בכיתוב המצוי בגב השובר אין הסבר מינימלי על כך שפוליסת התאונות חלה גם על תאונות שמתרחשות מחוץ לבית הספר וללא כל קשר לפעילות הבית ספרית, דבר שאיננו מובן מאליו למי שאינו עורך דין.

10. אשר לחובת ההורים לברר עם עורך דין האם קיימת פוליסת ביטוח המכסה את האירוע נשוא דיוננו; קראתי את פסקי הדין שצירפה הנתבעת לסיכומיה לרבות פסק דינו של בית המשפט המחוזי בע"א 2071/99 שמייר נ' כלל, ובכל הכבוד הראוי לא שוכנתי כי טענת הנתבעת בדיון יסודה. לדעתי אין לפרש את סעיף 8 לחוק ההתיישנות כמטיל חובה על תובע להיוועץ בעורך דין כדי לברר אם יש לו עילת תביעה, שכן אם נטיל חובה כזו במקרה כמו המקרה שלפניי, בו יש מחדל מצד הנתבעת או הרשות המקומית בכך שדבר הפוליסה והיקף תחולתה לא הובא באופן ברור וחד משמעי לידיעת ההורים, הרי שהתוצאה תהיה שאנו מטילים על ההורים את החובה לתקן את מחדלן של חברת הביטוח והרשות המקומית, ולכך אין הצדקה.

11. הנתבעת טוענת כי יש לזקוף לחובת ההורים את העובדה שהאב לא הובא לעדות. טענה זו אינה נראית לי, כיוון שבה במידה ניתן לזקוף לחובת הנתבעת את העובדה שלא הובא שום עד מטעמה, כגון – מנהל בית הספר בו למד המנוח, אשר יעיד כי הוא הודיע להורים שיש פוליסת ביטוח שמכסה את האירוע המצער. כמו כן, יש לזקוף לחובת הנתבעת את העובדה ששוברי התשלום המקוריים ששילמו ההורים בגין אגרת החינוך לא הוצגו כראיה, אלא הוצגה רק דוגמת אישור משנת תשס"ז, ואינני יכול להיות בטוח שהכיתוב בשוברים לא השתנה במהלך השנים.

12. אשר על כן, תביעת התובעת 1 נדחית, אולם דין תביעת ההורים – התובעים 2-3 - להתקבל במלואה ועל הנתבעת לשלם להם סך של 15,000 דולר לפי השער היציג שפורסם ביום 30.4.06 בצירוף ריבית דולרית כחוק על סכום זה עד ליום מתן פסק הדין. מיום מתן פסק הדין יישא הסכום בשקלים הפרשי הצמדה וריבית כחוק עד ליום התשלום בפועל.

הנתבעת תישא בהוצאות התובעים 2-3 וכמו כן תשלם להם שכ"ט עו"ד בסך של 15,000 ₪ בצירוף מע"מ כחוק ובצירוף הפרשי הצמדה וריבית כחוק עד ליום התשלום בפועל.

פסק הדין יבוצע תוך 30 יום מהיום.

ניתן היום ט"ו באלול, תשס"ח (15 בספטמבר 2008) בהעדר הצדדים.

אברהם רובין 1075/07-54678313

אברהם רובין, שופט

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו - הקש כאן](#)